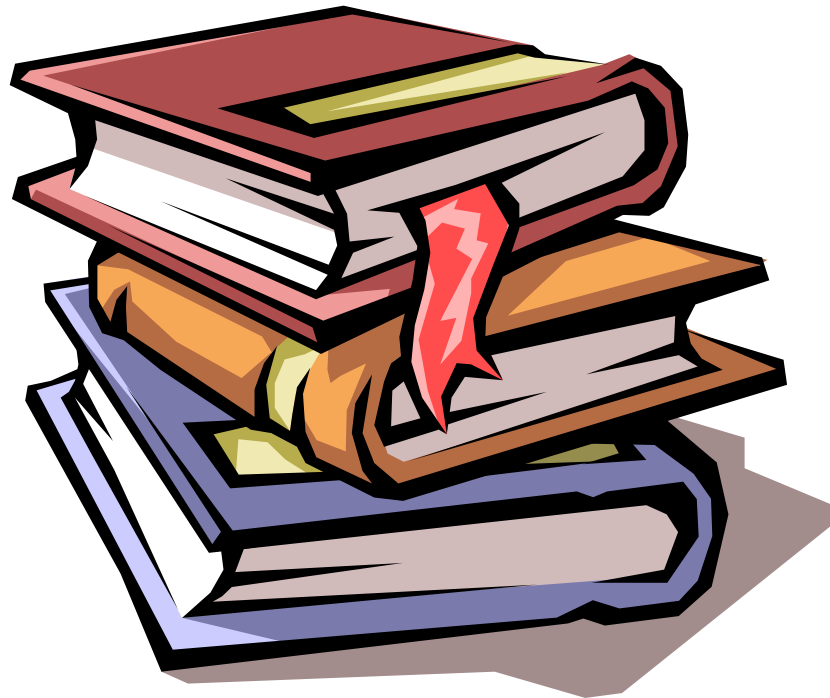

Dojrzałość szkolna

mgr Edyta Janusz-Bielecka

mgr Anna Pawłowska

MZ PPP Kielce

Dojrzałość szkolna

- W literaturze psychologicznej i pedagogicznej spotykamy terminy: gotowość szkolna, dojrzałość szkolna, a także przygotowanie dziecka do szkoły. Określenia te traktowane są raczej jako tożsame i używane zamiennie.

Dojrzałość szkolna/ gotowość szkolna

- **Dojrzałość szkolna -osiągnięcie przez dziecko takiego stopnia rozwoju umysłowego, emocjonalnego, społecznego i fizycznego, jaki umożliwia mu udział w życiu szkolnym i opanowanie treści programowych klasy pierwszej (W. Okoń)**
- **Gotowość szkolna to inaczej stopień rozwoju dziecka niezbędny do podjęcia obowiązków związanych z rozpoczęciem nauki w szkole. To zespół tych cech psychofizycznych ukształtowanych w okresie pierwszych 6 lat życia, które umożliwiają dziecku przystosowanie się do nauki w szkole.**

Dojrzałość szkolna - podsumowanie

Dojrzałym do podjęcia nauki szkolnej jest dziecko, o takim stopniu rozwoju, który umożliwi mu naukę czytania, pisania i liczenia, przystosowanie się do wymagań szkoły i zgodne współzycie z grupą rówieśniczą.

3 aspekty dojrzałości szkolnej

- **Dojrzałość w sferze fizycznej**
- **Dojrzałość w sferze umysłowej**
- **Dojrzałość w sferze społeczno - emocjonalnej**

Dojrzałość fizyczna

- **Dziecko jest ogólnie zdrowe**
- **Wzrost i waga są odpowiednie do wieku (warunkujące odporność na wysiłek, zmęczenie)**
- **Prawidłowo funkcjonują narządy zmysłów (głównie wzroku i słuchu)**
- **Jest sprawne ruchowo: biega, skacze, jeździ na rowerze**
- **Chętnie bawi się klockami, odtwarza konstrukcje według wzoru**

Dojrzałość fizyczna

- **Potrafi w sposób celowy posługiwać się przedmiotami i narzędziami, np. wycina nożyczkami, zapina guziki**
- **Wykonuje podstawowe czynności samoobsługowe: je, ubiera się, dba o higienę**
- **Nabyło umiejętność podstawowej orientacji w schemacie własnego ciała - potrafi różnicować prawą i lewą stronę**
- **Najczęściej wykonuje czynności tą samą ręką (uformowała się dominacja ręki)**
- **Prawidłowo trzyma narzędzie do pisania (ołówek, kredkę, pióro)**

Dojrzałość umysłowa/intelektualna

Dziecko :

- ma zasób wiadomości umożliwiający orientację w najbliższym otoczeniu, potrafi np. podać swoje imię, nazwisko, wiek, adres zamieszkania**
- zaczyna rozumieć znaczenie symboli**
- jest dociekliwe, aktywne poznawczo, poszukuje odpowiedzi na intrygujące je pytania**

Dojrzałość umysłowa/intelektualna

Dziecko :

- **formułuje proste wnioski dotyczące zaobserwowanych zjawisk**
- **dostrzega następstwo zdarzeń, wiąże przyczynę ze skutkiem**

Dojrzałość intelektualną / umysłową należy oceniać w 3 obszarach:

- **Spostrzeganie**
- **Pamięć i uwaga**
- **Mowa**

Rozwój funkcji spostrzegania wzrokowego i słuchowego

- **Percepcja wzrokowa** - prawidłowe postrzeganie kształtów, umiejętność dostrzegania różnic, podobieństw czy niedorzeczności na obrazkach
- **Percepcja słuchowa** – dostrzeganie (tworzenie) rymów, wyodrębnianie głosek w słowach (początkowych, końcowych), analiza i synteza sylabowa wyrazów, dobieranie w pary obrazków zaczynających się bądź kończących tą samą głoską..., zapamiętywanie wierszyków, piosenek (pamięć słuchowa)

Pamięć i uwaga

- **Obok uwagi mimowolnej zaczyna pojawiać się świadoma chęć zapamiętywania (uwaga dowolna) – dziecko powinno umieć sterować procesem zapamiętywania, umieć celowo zapamiętać materiał, zapamiętuje wierszyki, słowa piosenki, aktywnie przypomina sobie informacje, które w danej chwili są mu potrzebne**

Pamięć i uwaga

- **Koncentracja uwagi – zdolność do zajmowania się tym, co nie przykuwa uwagi automatycznie, co jest mniej atrakcyjne, dziecko potrafi przez dłuższą chwilę skupić uwagę na wykonywanej czynności chociaż nie jest ona w kręgu jego zainteresowań**

Mowa

- Wymowa pod względem artykulacyjnym doskonali się
- Dziecko wymawia poprawnie wszystkie głoski w tym sz, ż, cz, dż
- Potrafi się wypowiadać w kilku zdaniach na zadany temat
- W wypowiedziach uwzględnia kolejność zdarzeń i zależności przyczynowo-skutkowe
- Pytane o znaczenie prostych słów potrafi je wyjaśnić
- Mowę cechuje dociekliwość, aktywność poznawcza, umiejętność zadawania pytań

Dojrzałość społeczno - emocjonalna

- **Dziecko nie przejawia lęku przed rozstaniem z rodzicami**
- **Wyraża emocje w sposób prawidłowy, współmierny do bodźca**
- **Dziecko potrafi rozpoznawać uczucia innych, jest coraz bardziej świadome własnych uczuć**
- **Stopniowo opanowuje społeczne reguły wyrażania emocji (odpowiednie reagowanie emocjonalne na sytuacje życia codziennego), umie opanować emocje, szczególnie negatywne (złość, agresję)**
- **Zaczyna przejawiać poczucie obowiązku i odpowiedzialności**

Dojrzałość społeczno - emocjonalna

- **Dziecko nie przejawia lęku przed rozstaniem z rodzicami**
- **Wyraża emocje w sposób prawidłowy, współmierny do bodźca**
- **Dziecko potrafi rozpoznawać uczucia innych, jest coraz bardziej świadome własnych uczuć**
- **Stopniowo opanowuje społeczne reguły wyrażania emocji (odpowiednie reagowanie emocjonalne na sytuacje życia codziennego), umie opanować emocje, szczególnie negatywne (złość, agresję)**

Dojrzałość społeczno - emocjonalna

Dziecko niedojrzałe emocjonalnie:

- jest wybuchowe, drażliwe, agresywne, złości się lub płacze z błahego powodu, często popada w konflikty z kolegami.
- może też być zahamowane, zaleknione, niepewne, nadwrażliwe, płaczliwe. Taki typ dziecka boi się głośniejszych uwag nauczyciela nawet, gdy nie dotyczą one ich samych. Czasami skarży się na bóle głowy, brzucha, bezsenność, bywa, że przed wyjściem do przedszkola czy szkoły ma wymioty, biegunkę.

Przygotowanie do nauki matematyki:

Dziecko nabywa poniższe umiejętności:

- **przeliczanie obiektów i odróżnianie błędnego liczenia od poprawnego**
- **łączenie w zbiory – to do tego pasuje, to nie pasuje i dlaczego**
- **ustalanie równoliczności zbiorów,**
- **posługiwanie się liczebnikami porządkowymi- pierwszy, drugi...**
- **rozdzielanie cyfr**
- **wyznacza wynik dodawania i odejmowania pomagając sobie liczeniem na palcach lub na zbiorach zastępczych**
- **rozdzielanie znaków (+, -, =, <, >)**
- **porównywanie wielkości liczb (co jest większe 3 czy 5?)**
- **rozdziela stronę lewą i prawą, potrafi określić kierunki i ustala położenie obiektów w stosunku do własnej osoby**
- **zna stałe następstwo dni i nocy, pór roku, dni tygodni**

Dziecko rozpoczynające naukę szkolną powinno:

- **Umieć formułować dłuższe wypowiedzi słowne**
- **Mowa musi być prawidłowo wykształcona (pod względem gramatycznym, jak i artykulacyjnym)**
- **Umieć koncentrować się przez dłuższą chwilę, wykazywać uwagę trwałą i celową**
- **Posiadać dobrą sprawność ruchową, zwłaszcza manualną (szczególnie istotna jest szybkość, precyzja i koordynacja ruchów rąk)**
- **Umieć współdziałać w grupie rówieśniczej, podporządkować się regułom i poleceniom dorosłych**
- **Posiadać zdolność rozumienia podstawowych pojęć abstrakcyjnych (kształtu, wielkości, kierunku, odległości, czasu i liczby),**
- **Potrafić opanować swoje emocje oraz ich słowne i ruchowe manifestacje,**
- **Powinno przejawiać poczucie obowiązku i zainteresowanie nauką.**

Objawami niepełnej dojrzałości szkolnej są:

- **Obniżona sprawność ruchowa – niezgrabnie biega, skacze, ma trudności z rzucaniem i chwytaniem piłki**
- **Trudności z wykonywaniem codziennych czynności – ubieraniem się, zapinaniem guzików, posługiwaniem się nożyczkami**
- **Słaba orientacja w schemacie ciała,**
- **Trudności z odwzorowaniem figur, np. trójkąta, rombu**
- **Niedostrzeganie szczegółów różniących obrazki**
- **Trudności w orientacji w czasie, w określaniu dni tygodnia, pór roku**
- **Trudności z zapamiętywaniem wierszyków, piosenek, treści opowiadania**
- **Nieprawidłowa wymowa**
- **Słaba orientacja w schemacie ciała z ustaleniem stron, kłopoty z określeniem kierunku na prawo, na lewo, od siebie, przed, za sobą,**
- **Trudności w różnicowaniu głosek podobnych (np.: s-z, w-f, b-p), zaburzenia słuchu fonematycznego, analizy i syntezy głoskowej),**
- **Trudności w rozpoznawaniu liter podobnych kształtem np: m-n, l-t, b-d,**

Dojrzałość/gotowość szkolna - kto ją ocenia?

Zgodnie z prawem oświatowym, nauczyciel ma obowiązek prowadzenia wnikliwej obserwacji pedagogicznej dzięki której może ocenić jakie umiejętności, które wchodzą w skład gotowości szkolnej, dziecko już osiągnęło, a nad czym trzeba jeszcze popracować. Swoimi spostrzeżeniami musi się podzielić z rodzicami do końca kwietnia roku szkolnego poprzedzającego rok szkolny, w którym dziecko będzie mogło rozpocząć naukę w szkole podstawowej lub będzie objęte obowiązkiem szkolnym (w formie informacji o gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole). Dopiero w oparciu o te informacje, rozmowę z nauczycielem w przedszkolu i na podstawie własnych obserwacji dziecka, rodzice mogą zdecydować, czy pošlą dziecko do szkoły, czy odroczą obowiązek szkolny.

Dojrzałość/gotowość szkolna - kto ją ocenia?

W celu odroczenia obowiązku szkolnego rodzice składają wniosek do dyrektora szkoły w obwodzie, której mieszka dziecko o odroczenie spełniania obowiązku szkolnego. Do wniosku muszą dołączyć opinię poradni psychologiczno - pedagogicznej z której wynika potrzeba odroczenia spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego w danym roku szkolnym. W tym celu muszą się zgłosić się do poradni psychologiczno-pedagogicznej, gdzie specjaliści dokonają oceny dojrzałości szkolnej i na tej podstawie wydadzą opinię w sprawie odroczenia spełniania obowiązku szkolnego.

Dojrzałość/gotowość szkolna - kto ją ocenia?

Dyrektor publicznej szkoły podstawowej, w obwodzie której dziecko mieszka, na wniosek rodziców, odracza rozpoczęcie spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego o jeden rok szkolny (art. 36 ust. 4 ustawy Prawo oświatowe). Natomiast na podstawie art. 38 ust. 1 i 2 przywołanej ustawy, w przypadku dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, rozpoczęcie spełniania obowiązku szkolnego może być odroczone nie dłużej niż do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 9 lat – wymagana jest również opinia poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Dojrzałość/gotowość szkolna - kto ją ocenia?

Wniosek w sprawie odroczenia składa się w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat. W przypadku dzieci z niepełnosprawnością wniosek można złożyć ponownie w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 8 lat. Wniosek składa się nie później niż do 31 sierpnia.

Bibliografia

- **Wilgocka - Okoń B. Gotowość szkolna dzieci 6-letnich. Wydawnictwo Żak. Warszawa 2003**
- **Bogdanowicz M. Psychologia kliniczna dziecka w wieku przedszkolnym. WSiP. Warszawa 1985**
- **Brejnak W. Czy Twój przedszkolak dojrzał do nauki ? Wydawnictwo Lekarskie PZWL Warszawa 2006**
- **Czabaj R. Diagnoza nauczycielska. Wydawnictwo OPERON 2013**

DZIĘKUJEMY